

Suomalaisten verkkoyhteisöjen käyttäjänimet

LASSE HÄMÄLÄINEN

1 Johdanto

2000-luvun suurimpia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia muutoksia on ollut internetin käytön yleistyminen ja arkipäiväistyminen.¹ Uusi teknologinen alusta on muuttanut perinteisiä viestinnän ja vuorovaikutuksen keinoja. Muutokset ulottuvat myös vuorovaikutuksessa käytettyihin nimiin.

Internetiä on mahdollista käyttää anonyymisti, ilman rekisteröitymistä tai henkilötietojen luovuttamista. Tunnistettavan käyttäjäidentiteetin puuttuminen tekee kuitenkin sosiaalisten kontaktien luomisesta ja ylläpitämisestä hankalaa. Tämän vuoksi useat verkkopalvelut tarjoavat mahdollisuuden rekisteröidä henkilökohtaisen käyttäjätilin, jotta sivuston muut käyttäjät voivat tunnistaa henkilön. Joissakin palveluissa, esimerkiksi Facebookissa ja Twitterissä, käyttäjän odotetaan esiintyvän omalla nimellään.² Toisissa käyttäjä sen sijaan voi valita nimensä itse. Se voi olla sisällöltään millainen tahansa, eikä sen tarvitse olla sidoksissa käyttäjän reaali maailman minään.

Tämän artikkelin aiheena ovat verkkoyhteisöissä esiintyvät käyttäjänimet. Termillä *käyttäjänimi* viitataan tiettyyn verkkopalveluun rekisteröidyn henkilökohtaisen käyttäjäprofiilin nimeen, joka identifioi käyttäjän ja mahdollistaa hänen tunnistamisensa kyseisessä palvelussa. Käyttäjänimi voi sisältää käyttäjän reaali maailman henkilönnimen tai osan siitä, mikäli käyttäjä itse näin haluaa. En kuitenkaan tulkitse reaali maailman nimeä käyttäjänimeksi, mikäli sen käyttöä edellytetään palvelun käyttösäännöissä. Rajaan käyttäjänimien ulkopuolelle myös rekisteröimättömät nimimerkit sekä erilaisten organisaatioiden sisäisiin tietojärjestelmiin automaattisesti esimerkiksi käyttäjän henkilönnimen perusteella luotavat käyttäjätunnukset.

Artikkelin päätavoite on selvittää sitä, millaisia suomenkielisissä verkkoyhteisöissä esiintyvät käyttäjänimet ovat rakenteeltaan ja semanttiselta sisällöltään. Millä tavoin ihmiset nimeävät itsensä, kun se on heidän itsensä päätettävissään? Kuinka paljon jo ole-

1. Haluan kiittää väitöstutkimukseni ohjaajia Terhi Ainialaa ja Minna Saarelma-Paukkalaa sekä kahta nimetöntä vertaisarvioijaa heidän kommentistaan ja korjausehdotuksistaan. Toivottavasti olen osannut ottaa ne huomioon.

2. On tosin syytä huomata, että kaikki eivät niin tee.

massa olevat käyttäjänimet vaikuttavat nimenantoon? Lisäksi tavoitteena on ottaa kantaa käyttäjänimitutkimuksen teoreettisiin ja metodologisiin kysymyksiin ja siten vahvistaa varsin vähän ja pintapuolisesti tutkitun nimikategorian tutkimusperinnettä.

Aloitan artikkelin esittelemällä tutkimuksen teoreettista taustaa (luku 2) sekä käyttämäni aineistot, aineistolähteet (luku 3) ja analyysimenetelmän (luku 4). Luvussa 5 analysoin, millaisin kielenaineiksin verkkoyhteisöjen käyttäjät pyrkivät nimeämään itsensä. Luvuissa 6, 7 ja 8 kartoitan, millä tavoin näitä aineksia muokataan uniikkien käyttäjänimien luomiseksi ja millaiseksi käyttäjänimen kokonaisuus rakentuu. Luvussa 9 esitän yhteenvedon tutkimuksen tärkeimmistä havainnoista.

2 Teoreettinen tausta

Käyttäjänimitutkimuksen, kuten koko nimikategorian, historia on toistaiseksi varsin lyhyt. Tutkimusaihe ilmestyi kansainvälisen tieteen kentille jo 1990-luvulla (Bechar-Israeli 1995; Bays 1998), mutta useimmat tutkimukset on julkaistu vasta aivan viime vuosina (esim. Aleksiejuk 2014; Bugheşiu 2012; Hassa 2012; Kokkinakis, Lin, Pavlas & Wade 2016). Suomalaisista tutkijoista käyttäjänimiä on käsitellyt itseni (Hämäläinen 2013) lisäksi Kytölä (2014). Aiheesta on tehty myös neljä pro gradu -tutkielmaa (Hämäläinen 2012a; Korkea-aho 2013; Matsi 2012; Ylisalo 2006) sekä suppeampia opinnäytteitä. Näiden tutkimusten luoma kuva käyttäjänimien yleispiirteistä ja niiden tutkimisen käytännöistä on epäselvä ja hajanainen. Tutkimusten tavoitteet, kysymyksenasettelut ja metodit ovat vaihtelevia ja aineistot pienehköjä. Lisäksi aineistoja analysoidaan valikoivasti: huomio kiinnitetään lähinnä käyttäjänimissä esiintyviin tunnistettaviin kielen sanoihin, kun taas opaakit eli merkitykseltään läpinäkymättömät kirjainjonot, numerot ja erikoismerkit sekä nimien kokonaisrakenne jäävät paitsioon. Tutkimusten tavoitteena ei ole ollut selvittää, millaisia käyttäjänimet ovat yleispiirteiltään ja mikä on niiden asema nimestöntutkimuksen kentässä (ks. kuitenkin Aleksiejuk 2014, 2016), vaan mitä ne kertovat käyttäjän identiteetistä (Kelley 2012; Stommel 2008; Carlquist 2005) tai henkilökohtaisista ominaisuuksista (Kokkinakis ym. 2016).

Käyttäjänimet sijoittuvat usean eri nimikategorian välimaastoon. Viittauskohteensa perusteella ne voidaan luokitella henkilönnimiksi, mutta ne eroavat useimmista reaali maailman henkilönnimisysteemeistä merkittävillä tavoilla. Käyttäjänimen antajana toimii nimeä kantava henkilö itse, eivät esimerkiksi hänen vanhempansa. Käyttäjänimet voivat olla merkityssisällöltään lähtökohtaisesti millaisia tahansa. Niiden sisältöä eivät määrittele lait ja säännöt, eivätkä niitä valvo viranomaistahot toisin kuin etuja sukunimiä. Toisaalta nimenantoa rajoittaa se, että samassa verkkoyhteisössä ei saa olla kahta kirjoitusasultaan täysin samanlaista käyttäjänimeä.

Tutkimukseni tärkein yksittäinen lähde on Sjöblomin (2006) tutkimus suomalaisten yritysnimien rakenteesta ja funktioista. Yritysnimet ovat keskeisimmiltä ominaisuuksiltaan varsin samankaltaisia kuin käyttäjänimet: niiden on käyttäjänimien tavoin oltava uniikkeja, eivätkä niitäkään sido tiukat normit nimen merkityssisällön tai ortografian suhteen. Suuri osa yritysnimistä on käyttäjänimien tavoin melko nuorta kerrostumaa. Molempiin vaikuttavat suuresti yhteiskunnan kansainvälistyminen ja eng-

lannin kielen alati kasvava rooli viestinnässä. Muun muassa näiden yhtäläisyyksien vuoksi käyttäjänimien rakenteen analyysissä käyttämäni menetelmä pohjautuu vahvimmin Sjöblomin tutkimukseen (ks. lukua 4).

Nimistöntutkimuksen ohella tärkeän osan teoreettista viitekehystä muodostaa internetin kielen ja kulttuurin tutkimus yleisemmin. Verkkoon kohdistuva tutkimus on ollut historiansa alkuvaiheessa pääasiassa hajallaan eri tieteenaloilla. Hiljalleen varsinkin suuremmille tieteenaloille on kuitenkin alkanut kehittyä erityisesti verkkotutkimukseen keskittyviä aikakauslehtiä, kuten kielitieteen alalla *Journal of Computer-Mediated Communication*. Lisäksi viime vuosina on Suomessakin julkaistu joitakin verkkotutkimusta käsitteleviä kokoomateoksia (esim. Helasvuo, Johansson & Tanskanen toim. 2014; Laaksonen, Matikainen & Tikka toim. 2013). Internet on kuitenkin hyvin monimuotoinen ja jatkuvasti muuttuva kokonaisuus, eikä kaikkia sen ilmiöitä ole vielä käsitelty tutkimuksessa. Etenkin mikrotason ilmiöistä tietoa on usein vain verkossa, johon olenkin usein turvautunut käyttäjänimiä analysoidessani. Verkkolähteisiin tulee luonnollisesti suhtautua kriittisesti, mutta eri lähteitä vertailemalla on nähdäkseni mahdollista saada varsin luotettavaa tietoa myös akateemisten julkaisujen ulkopuolelta.

Käyttäjänimien tutkimuskentän hajanaisuus näkyy myös siinä, että niistä käytetty terminologia on ollut epäyhtenäistä. Suomessa tehdyissä opinnäytetöissä on puhuttu *käyttäjänimien* (Hämäläinen 2011, 2012a–b; ks. myös Helasvuo, Johansson & Tanskanen 2014: 23) lisäksi *nimimerkeistä* (Korkea-aho 2013; Ylisalo 2006), *nikeistä* (Matsi 2012) ja *peitenimistä* (Tikkala 2004; ks. myös Ainiala, Saarelma & Sjöblom 2008: 173). *Kielitoimiston sanakirja* tuntee termit *käyttäjätunnus*, *nimimerkki* ja *peitenimi*, joskin kaksi viimeksi mainittua määritellään vain reaali maailmassa esiintyvien vastineidensa kautta. Englanninkielisissä tutkimuksissa käytetään useimmin termejä *user name* tai *username* (esim. Bugheşiu 2012; Hassa 2012; Hämäläinen 2013) ja *nickname* (esim. Bechar-Israeli 1995; Bays 1998; Ecker 2011), ajoittain myös termejä *Internet name* (Aleksiejuk 2014), *nick* ja *(Internet) pseudonym* (Van Langendonck 2007). Lisäksi tieteellisen kontekstin ulkopuolella esiintyvät mm. *account (name)*, *login (name)*, *screen name*, *handle* ja *alias* (Aleksiejuk 2014: 242).

Pitäydyn tässä artikkelissa termissä *käyttäjänimi*, koska nähdäkseni se kuvaa viittauskohdettaan (*verkkoyhteisön käyttäjän nimi*, *käyttäjätilin nimi*) kompaktisti ja tarkasti. Se tuo esille viittauskohteen proprisuuden paremmin kuin *nimimerkki* tai *käyttäjätunnus*. *Peitenimistä* puhuminen taas on jossain määrin harhaanjohtavaa, sillä käyttäjänimillä ei useinkaan ole peittävää funktiota. Tämän puolesta puhuu reaali maailman etunimien yleisyys käyttäjänimissä (Hämäläinen 2013: 217–218; ks. lukua 5). Toisaalla voi kuitenkin olla perusteltua käyttää eri termiä, esimerkiksi jos tutkimusaineisto sisältää (myös) tilapäisiä, rekisteröimättömiä nimi-ilmauksia.

3 Aineisto

Tähänastisissa käyttäjänimitutkimuksissa aineistoa on kerätty joko sähköisen kyselylomakkeen avulla (esim. Stommel 2008; Matsi 2012) tai poimimalla itse sattuman-

varaisesti verkkoyhteisössä esiintyviä nimiä (esim. Hassa 2012; Ecker 2011; Korkea-aho 2013). Kumpikin menetelmä on aineiston edustavuuden kannalta ongelmallinen. Avoimessa verkkokyselytutkimuksessa yleinen ongelma on vastauskato (Miettinen & Vehkalahti 2013: 91). Vastaajiksi valikoituu keskimääräistä enemmän niitä, jotka ovat erityisen kiinnostuneita tutkimusaiheesta tai jotka ylipäänsä saavat tiedon tutkimuksesta (mas. 96–97). Tällöin aineisto ei välttämättä edusta perusjoukkoa kattavasti, ja myös tulokset saattavat johtaa harhaan.³

Myöskään verkkoyhteisössä esiintyvien nimien sattumanvarainen kerääminen ei täytä hyvän satunnaisotannan kriteerejä. Keruu-aika ja -paikka (esim. sivuston etusivu vai jokin sen alisivuista) vaikuttavat suuresti siihen, millaisia käyttäjänimiä aineistoon valikoituu. Lisäksi se, mitä on sivustolla esillä, on vain jäävuoren huippu. Verkkoyhteisön käyttäjistä keskimäärin 1 % on *aktiivikäyttäjiä* (*superusers*⁴), jotka tuottavat uutta sisältöä, 9 % on *osallistujia* (*contributors*), jotka vastaavat tuotettuun sisältöön ja 90 % on *seuraajia* (*lurkers*), jotka seuraavat yhteisön toimintaa sivusta eivätkä osallistu sisällöntuotantoon (ks. esim. Carron-Arthur, Cunningham & Griffiths 2014; van Mierlo 2014). Valtava enemmistö yhteisön käyttäjistä ei siis tule koskaan julkisesti näkyville. Jos tutkimuksen tavoiteltuna perusjoukkona on verkkoyhteisön koko käyttäjäkunta, sivustolla havaituista käyttäjänimistä kerätty otos edustaa sitä hyvin vajavaisesti. Toisaalta esimerkiksi Kytölä (2014: luku 4) on tietoisesti valinnut tutkimuksensa kohteeksi juuri verkkoyhteisön aktiivisimmat jäsenet, koska heitä voidaan pitää yhteisön toiminnan kannalta tärkeimpinä jäseninä.

Tässä artikkelissa yhdistän edellä mainitut menetelmät. Analyysimenetelmäni pohjautuu kyselytutkimuksiin, jotka olen teettänyt opinnäytetutkielmiani (Hämäläinen 2011, 2012a) varten. Kyselyihin on osallistunut yhteensä 329 henkilöä. Olen tavoittanut heidät suomalaisen verkkopeliyhteisö Aapelin kautta. Esitän tässä artikkelissa otteita heidän vastauksistaan numeroituina esimerkkeinä. Varsinaisen tutkimusaineistoni käyttäjänimet sen sijaan olen kerännyt verkosta omatoimisesti satunnaisotantaa käyttäen tammi-huhtikuussa 2013. Aineisto sisältää 7 600 käyttäjänimeä kolmesta suomalaisesta verkkoyhteisöstä: peliyhteisö Aapelista (5 000 käyttäjänimeä), keskustelufoorumi FutisForumilta (1 400) ja fanifiktiosivusto Finfanfunista (1 200). Aineisto on poikkeuksellisen suuri, sillä tyypillisesti käyttäjänimiä käsittelevien tutkimusten aineistot ovat koostuneet noin 100–300 nimestä. Aineistoni käyttäjänimet on poimittu yhteisöjen käyttäjälueteloista⁵ Microsoft Excelin satunnaislukutoiminnon avulla.

3. Esimerkiksi pro gradu -tutkielmassani eräs tutkimuskysymyksistä oli käyttäjänimen alkukirjaimen valinta. Kyselylomakkeella kerätyn aineiston käyttäjistä 60 %:n nimi alkoi isolla alkukirjaimella. Sen sijaan tätä tutkimusta varten samasta verkkoyhteisöstä satunnaisotannalla poimimassani otoksessa vain 40 % nimistä alkoi isolla alkukirjaimella. Olen analysoinut tätä tulosten kääntymistä päälaelleen kvantitatiivisesti ja todennut, että pientä alkukirjainta käyttävät henkilöt ovat syystä tai toisesta jättäytyneet herkemmin gradututkimukseni ulkopuolelle. Pidän tätä varsin mielenkiintoisena havaintona, mutta sen syiden purkaminen vaatisi huomattavasti enemmän tilaa.

4. Termien suomennokset ovat omiani.

5. Finfanfunin ja FutisForumien käyttäjälueteloissa näkyvät yhteisöjen kaikki rekisteröityneet käyttäjät. Aapelissa olen rajannut luettelon kattamaan vain suomenkieliselle sivustolle rekisteröityneet käyttäjät.

Aapeli (www.aapeli.com) on vuonna 2002 perustettu suomalainen verkkopeli-yhteisö. Sivustolla on noin 50 erilaista verkkopeliä, jotka perustuvat tunnettuihin lauta- tai noppapeleihin (esim. Shakki, Yatzy), muihin reaaliaimasta tuttuihin peleihin (Biljardi, Minigolf) tai alun perin muualla tunnetuksi tulleisiin virtuaalipeleihin (Liukuminaat, Palatris⁶). Rekisteröityneiden käyttäjien tarkka määrä ei ole julkisesti nähtävillä, mutta ylläpitäjältä vuonna 2011 saamani tiedonannon mukaan käyttäjätilejä oli tuolloin yli viisi miljoonaa. Sivusto on käännetty 15 eri kielelle ja saavuttanut myös kansainvälistä menestystä: nykyään noin 60 % Aapelin käyttäjistä on muualta kuin Suomesta. Ylläpitäjän vuonna 2010 tekemän selvityksen mukaan palvelun käyttäjien keskimääräinen ikä oli tuolloin 19 vuotta, ja heistä noin 60 % oli miehiä ja 40 % naisia.

FutisForum² (www.futisforum2.org) on verkon suurin suomenkielinen jalkapallo-aiheinen keskustelufoorumi.⁷ Rekisteröityneitä käyttäjiä on yli 50 000. Käyttäjien ikäjakaumasta ei ole tarkkaa tilastotietoa, mutta Kytölä (2013: 63–64) on arvioinut, että useimmat aktiiviset käyttäjät ovat 15–40-vuotiaita. Sivuston tilastojen mukaan sen käyttäjistä noin 94 % on miehiä. (Mts. 33–68; FutisForumin tilastot.)

Finfanfun (www.finfanfun.fi) on luotu julkaisualustaksi Harry Potter -kirjasarjaan perustuville fanifiktioiteksteille, mutta se on laajentunut kattamaan myös muuta fanifiktiokulttuuria (ks. Leppänen 2008). Se on toiminut useissa eri verkko-osoitteissa ennen siirtymistään nykyiseen osoitteeseen vuonna 2007. Sivustolla on noin 20 000 rekisteröitynyttä käyttäjää. Käyttäjien ikäjakaumasta ei ole tarkkaa tietoa, mutta Leppäsen (mas. 193–194) teettämän verkkokyselyn perusteella hieman yli puolet fanifktion kirjoittajista on 12–17-vuotiaita. 94 % Finfanfunin käyttäjistä on naisia. (Ks. Finfanfunin tilastot.) Sekä Finfanfun että FutisForum ovat siis käyttäjiensä sukupuolijakauksen osalta hyvin epätasaisia mutta vastakkaisiin suuntiin. Niinpä ne tasapainottavat toistensa vaikutuksen aineistossani.

Erilaisten verkkoyhteisöjen kirjo on nykyään hyvin laaja, joten siitä on vaikea esittää täysin kattavaa yleiskuvaa. Olen kuitenkin pyrkinyt valitsemaan aineistolähteiksi kooltaan, käyttäjäkunnaltaan, aihepiireiltään ja yleiseltä luonteeltaan erityyppisiä yhteisöjä, jotta tutkimuksen tulokset voitaisiin ainakin osittain yleistää koskemaan myös muita suomalaisia verkkoyhteisöjä. Toisena kriteerinä aineistolähteiden valinnassa olen pitänyt sitä, että sivustojen ja niiden aihepiirien tulee olla itselleni tuttuja. Uskon tämän olleen suureksi avuksi nimiä analysoidessani (ks. myös esim. Sotamaa & Suominen 2013: 116–118). Etenkin vahvasti yhden teeman ympärille rakentuvilla sivustoilla, kuten FutisForumilla ja Finfanfunissa, käyttäjänimet sisältävät usein viittauksia, joita yhteisön ulkopuolisen henkilön olisi vaikea tunnistaa.

Kun aineistoa kerää verkosta omatoimisesti, on syytä kiinnittää huomiota myös tutkimuksen eettiseen puoleen. Kyselytutkimusteni informantit ovat hyväksyneet käyttäjänimensä ja vastaustensa tutkimuskäytön. Sen sijaan satunnaisotannalla poimittujen tuhansien käyttäjänimien omistajilta en ole lupia kysynyt, sillä se olisi paitsi

6. Pelit tunnetaan paremmin nimillä Miinaharava ja Tetris.

7. FutisForum² on vuonna 2006 perustettu uusi versio alkuperäisestä, vuonna 1996 perustetusta FutisForumista. Käsittelem tässä artikkelissa vain foorumin nykyistä versiota, joten yksinkertaisuuden vuoksi jatkossa käytän nimeä FutisForum.

erittäin työlästä, usein myös mahdotonta; monet käyttäjät ovat kirjautuneet palveluun viimeksi vuosia sitten. Keräämäni tutkimusaineistot ovat kuitenkin kenen tahansa verkon käyttäjän saatavilla, joten niiden tietoja voidaan pitää julkisina. Tällöin niiden tutkimuskäyttöön ei pitäisi liittyä ongelmaa (Helasvuo ym. 2014: 23; Kytölä 2014: luku 3). Joka tapauksessa pyrin parhaani mukaan välttämään tulkintoja, jotka saattaisivat loukata käyttäjien tunteita tai yksityisyydensuojaa.

4 Analyysimenetelmä

Käyttäjänimiä voidaan analysoida kahdesta eri näkökulmasta: nimenantajan tai kieliyhteisön. Aiemmissa käyttäjänimitutkimuksissa, kuten suomalaisessa onomastikassa muutoinkin (Sjöblom 2006: 59–60), on painottunut nimenantajan näkökulma. Tällöin pyritään selvittämään, mikä on ollut nimenantajan alkuperäinen nimeämisperuste. Käyttäjänimitutkimuksessa tämän näkökulman käyttö on sikäli perusteltua, että toisin kuin usein esimerkiksi paikannimien tutkimuksessa, nimenantajaa voidaan kuulla esimerkiksi kyselytutkimusta käyttäen. Nimenantajan todellisiin motiiveihin voi päästä käsiksi vain nimenantaja itse, joten tämän kuuleminen on luotettavin tapa tutkia nimeämisperusteita (Kiviniemi 1987: 21). Sjöblom (2006: 61) on kuitenkin huomauttanut, että nimenantoon saattavat osin vaikuttaa tiedostamattomat prosessit, joten nimenannon vaikuttimet saattavat olla epäselviä myös nimenantajalle itselleen. Lisäksi käyttäjänimen nimenantoprosessi on usein hyvin nopea, kestoltaan sekunneissa mitattava tapahtuma ja saattaa sijoittua varsin kauas nykyhetkestä (Hämäläinen 2011: 8–10). Alkuperäiset nimenannon motiivit ovat siis saattaneet unohtua nimenantajalta itseltäänkin. Myös kyselytutkimusteni vastauksissa esiintyvät selostukset nimenantoprosesseista viittaavat tähän suuntaan:

- (1) En muista tarkalleen mistä sen otin, taisi lukea jossain lehdessä/mainoksessa. [käyttäjä *Micela*]
- (2) En muista miten keksin. [käyttäjä *jobes*]

Tässä tutkimuksessa analysoin käyttäjänimiä pääasiassa kieliyhteisön näkökulmasta (ks. Sjöblom 2006: 59–61) eli sellaisina, kuin ne näyttäytyvät nimeämisperusteesta tietämättömälle kieliyhteisön jäsenelle. Menetelmän valintaan on vaikuttanut se, että tutkimus voidaan toteuttaa ilman kyselylomaketta, jolloin suurenkin aineiston kerääminen on vaivatonta ja edustavuus hyvä. Lisäksi näkökulma on jäänyt aiemmissa tutkimuksissa melko vähälle huomiolle. Käyttäjänimet toimivat usein informatiivisessa funktiossa eli välittävät tietoa esimerkiksi käyttäjänsä yleisistä ominaisuuksista (ikä, sukupuoli, etunimi, luonteenpiirteet) tai henkilökohtaisista mieltymyksistä (harrastukset, ihailun kohteet). Tämän informaation välittyminen edellyttää sitä, että vastaanottaja ymmärtää sen.

Verkossa näkemämme käyttäjänimien ilmiäiset eivät aina ole juuri sellaisia, joiksi käyttäjät ovat halunneet ne alun perin luoda. Jokaisen käyttäjänimen on oltava uniikki,

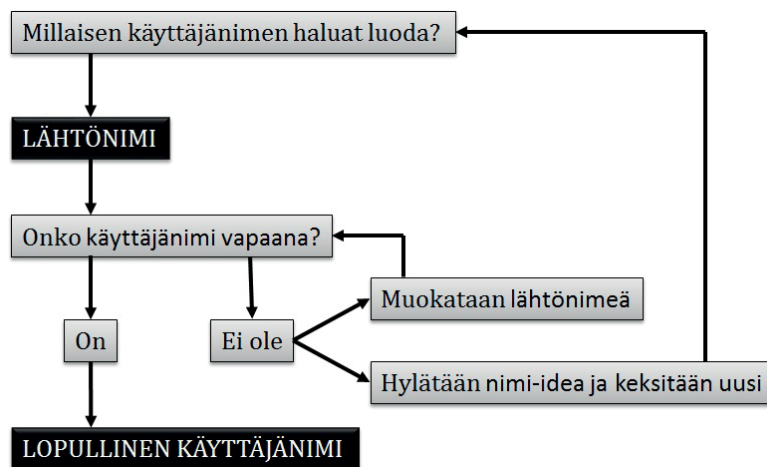
joten mikäli haluttu nimi on jo varattu, alkuperäistä nimi-ideaa joudutaan muokkaamaan. Eräät kyselytutkimusteni informantit ovat kuvailleet prosessia seuraavasti:

- (3) – – Keksimäni nimimerkki oli Varattu ja sen vuoksi iskin syntymävuoden nimimerkin perään. Sekään ei vielä kelvannut, joten erotin kirjaimet ja numerot toisistaan alaviivalla (_). [käyttäjä *Toope_79*]
- (4) Se on otettu Al Capone nimiselta gansterilta.. AL Capone oli varattu niin laitoin 96 vaan perään. [käyttäjä *Al Capone96*]

Useimmiten muokkaamisen tarve käy kuitenkin ilmi siitä, että informantit keskittyvät vastauksissaan vain tiettyyn osaan nimeä:

- (5) nimeni on henri ja se tulee siitä ku mua sanotaa henkaks :D [käyttäjä *henkka321*]
- (6) oikeaan nimeen perustuu. [käyttäjä *-VE-SA-*]

Se, että esimerkeissä 5 ja 6 ei selitetä numerosarjan ja yhdysmerkkien taustoja, antaa olettaa, että niihin ei sisälly erityistä merkitystä tai tarinaa. Ne lienee sisällytetty käyttäjänimeen vain siksi, että vastaava nimiaines ilman niitä on rekisteröity palveluun jo aiemmin.

Kuvio 1.
Käyttäjänimen luomisprosessi.

Kuviossa 1 olen esittänyt käyttäjänimen luomisprosessin sellaisena kuin se kyselytutkimusten vastausten perusteella hahmottuu. Nimenannon perusta on *lähtönimi*, idea käyttäjänimestä. Tämän jälkeen lähtönimeä testataan: onko se vapaana vai onko joku muu ehtinyt jo rekisteröidä sen? Mikäli lähtönimi on vapaa, tilanne on ongelm-

ton: sitä ei tarvitse muokata, siitä tulee lopullinen käyttäjänimi sellaisenaan. Sen sijaan mikäli lähtönimi on varattu, joudutaan uuden pohdinnan äärelle: tuleeko lähtönimeä muokata jollain tavalla vai onko siitä luovuttava kokonaan? Muokkaamisen tai uuden lähtönimen keksimisen jälkeen käyttäjä palaa testausvaiheeseen ja kokeilee, onko uusi käyttäjänimikandidaatti vapaana. Kuvattu testaamisen kehä voi toistua monta kertaa.

Kun käyttäjänimiä analysoidaan ilman kyselyaineistoa, keskeinen kysymys on, miten lähtönimi ja muokkauskeinot voidaan erottaa toisistaan lopullisen käyttäjänimen kokonaisuudessa. Samankaltaista kysymystä on pohtinut Sjöblom (2006) analysoidessaan yritysnimien rakenneosia ja niiden välisiä suhteita. Hän (mts. 150) toteaa, että kielenpuhujat tunnistavat yritysnimen keskeisimmän rakenneosan, yksilöivän nimenosan, yleensä intuitiivisesti. Sitä pidetään ”varsinaisena nimenä”, ja se saattaa korvata arkipuheessa yritysnimen virallisen muodon. Sama pätee käyttäjänimiin. Muokauselementit jäävät usein pois varsinkin nopeatempoisessa reaaliaikaisessa verkkojuttelussa (Hämäläinen 2012b; Matsi 2012: 60, 79).

Olen aiemmin analysoinut käyttäjänimien rakennetta Sjöblomin (2006: 149–151) luoman funktionaalisen-semanttisen analyysimallin avulla (Hämäläinen 2012a: 29–33; 2013: 216–217). Käyttäjänimen perustana toimivasta rakenneosasta käyttämäni termi *yksilöivä nimenosa (identifying part)* on sama kuin Sjöblomilla. Olen tässä artikkelissa luopunut kyseisestä analyysimallista, sillä nimen jakaminen rakenneosiin on paikoitellen ongelmallista. Eräs tapa tehdä käyttäjänimestä ainutlaatuinen on poistaa yksilöivästä osasta (lähtönimestä) kirjain, esim. *kaupunk* < kaupunki. Tällöin puuttuvalla kirjaimella on selvästikin funktio, mutta nimenosaksi sitä ei voitane kutsua.

Käyttäjillä on luonnollisesti useita erilaisia motiiveja muokkauselementtien käyttöön. Esimerkiksi numeroilla voi paitsi tehdä käyttäjänimestä ainutlaatuisen, myös kertoa oman syntymävuotensa tai onnennumeronsa. Erikoismerkeillä voi erottautumisen lisäksi merkitä sanarajan tai harrastaa visuaalista tyyllittelyä. Kieliyhteisön näkökulmasta on kuitenkin mahdotonta päästä käsiksi tällaisiin motiiveihin. Kyselyaineistojen perusteella erottautumisen välttämättömyys on selvästi yleisin motiivi lisätä numeroita ja erikoismerkkejä lähtönimeen. Tämän vuoksi olen tulkinnut ne säännönmukaisesti muokkauselementeiksi, vaikka yksittäisten tapausten kohdalla varmasti erehdynkin.

Tiedostan myös, että kielentutkijana en edusta parhaalla mahdollisella tavalla ”tavallista” kieliyhteisön jäsentä. Toisaalta jokainen ihminen, oli hän kielentutkija tai ei, epäilemättä tekee ajoittain kielestä erilaisia tulkintoja kuin kielenkäyttäjien enemmistö. Otaksun, että tällaiset ”virhetulkinnat” eivät kuitenkaan ole niin yleisiä, että ne vaikuttaisivat suuressa aineistossa tutkimustuloksiin merkittäväällä tavalla. Yksinkertaisimmilta tulkintavirheilta välttyäkseni olen käyttänyt analyysin tukena verkossa saatavilla olevia lähteitä, kuten hakukone Googlea (www.google.fi), tietosanakirja Wikipediaa (www.wikipedia.fi sekä vieraskieliset versiot), käännössanakirjoja (esim. www.sanakirja.org) sekä Väestörekisterikeskuksen Nimipalvelua (www.vrk.fi/nimipalvelu).

5 Lähtönimet

Olen jakanut käyttäjänimien lähtönimet neljään pääluokkaan: henkilönnimiin, muihin propreihin, muihin kielen ilmauksiin sekä tekosanoihin. Henkilönnimien luokka sisältää kaikki sellaiset erisnimet, joiden viittauskohteena on jokin henkilö, esimerkiksi etunimet, sukunimet, lempinimet ja muut vastaavanlaiset lisänimet. Muiden proprien luokka sisältää muun muassa paikannimiä, yritysnimiä, tuotenimiä, fiktiivisten hahmojen nimiä sekä erilaisten taideteosten nimiä. Muiksi kielen ilmauksiksi luen sellaiset yleisnimet, joilla on tunnistettava merkitys jossakin reaali maailman kielessä. Käytännössä tulkintani tosin rajoittuu maailman valtakieliin sekä muihin suomalaisessa kontekstissa merkittäviin kieliin, sillä useimmat suomalaisten kieliyhteisöjen jäsenet (mukaan lukien minä itse) kykenevät tulkitsemaan merkityksiä lähinnä näillä kielillä. Tekosanoiksi (termistä ks. Sjöblom 2006: 181; Vesikansa 1978: 67–68) tulkitseen sellaiset lähtönimet, joista en havaitse kielitaitoni ja käyttämäni lähteiden perusteella tunnistettavaa merkitystä.

Taulukko 1.

Käyttäjänimien lähtönimet merkityssisältöjensä perusteella.

	Aapeli		FutisForum		Finfanfun	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Henkilönnimet	1576	32	412	29	276	23
Muut propriit	471	9	152	11	167	14
Muut kielen ilmaukset	1618	32	506	36	461	38
Tekosanat	1335	27	330	24	296	25
Yhteensä	5000	100	1400	100	1200	100

Henkilönnimien luokkaan kuuluvat lähtönimet ovat valtaosin etunimiä ja lempinimiä. Useimmat lienevät käyttäjien omia reaali maailman nimiä, sillä niistä yleisimpiä ovat tällä hetkellä etenkin nuorella suomalaisväestöllä esiintyvät etunimet: *Eevi*, *Jenni-91*, *mikael1999*, *otto2001*. Joukossa on myös jonkin verran vanhemmille ikäpolville tyypillisiä etunimiä: *Asko*, *Riitta55*, *Tyyne_*, *Uolevi!*. Jotkin henkilönnimet assosioituvat ensisijaisesti ulkomaille: *Alberto*, *Ellie12345*, *Jekaterina*, *noriko2211*, *Pedro1337*. Tähän vaikuttanee paitsi kulttuuristen taustojen ja etunimistön monipuolistuminen Suomessa, myös se, että lähtöniminä käytetään muidenkin henkilöiden, esimerkiksi julkisten, nimiä. Selvemmin tämä käy ilmi niistä käyttäjänimistä, jotka sisältävät henkilöesikuvan koko nimen: *Elvis Presleu*, *jari litmanen88*, *kimi räikkönen94*, *MAO TSE TUNG*, *TimoKingSoini*.

Muiden proprien kategoriassa yleisimpiä ovat fiktiivisten hahmojen nimet: *asterix*, *Cthulhu*, *ismo laitela 5*, *James pont*, *pikku-myy123*, *zorro198*. Viihde ja populaarikulttuuri näkyvät myös elokuvien ja televisiosarjojen (*crybaby75*, *-frendit-*, *star wars-1*) sekä musiikkiyhtyeiden (*PINK FLoYD*, *kalmah13*) ja -kappaleiden (*DeadBoysPoem*, *Fade_To_Black*, *Hyperballad*) nimien kautta. Varsin yleisiä ovat myös kaupalliset nimet, eri-

tyisesti tuotenimet: *Euroshopper, honda nsr 190cc, LAKU MIX, mehukatti, Monster-Energy123, pätkis25, atria, _McDonalds_*. Sen sijaan paikannimet ovat aineistossa harvinaisia, ja niiden viittauskohde on useimmiten jossain Suomen ulkopuolella: *China-town420, illinois, Jamaica, Jenisei, Siperia', KYLÄSAARI*.

Monella käyttäjällä on jonkinlainen erityinen suhde nimessään esiintyvään tarkoitteeseen (esim. 7). Tällaiset käyttäjänimet voivat toimia verkkoyhteisössä keskustelunavaajana ja saattaa samoista asioista pitäviä tai kiinnostuneita henkilöitä yhteen. Toisaalta nimestä tehtävät tulkinnat saattavat myös johtaa harhaan, sillä nimervalintaan vaikuttavat syyt ovat usein varsin sattumanvaraisia (esim. 8).

- (7) Nimi tulee suoraan Stamina yhtyeen kappaleen nimestä. Hieno bändi, hieno biisi ja sudet on hienoja elukoita :) [käyttäjä *Susi-ihminen*]
- (8) Satuun kuuntelemaan Reila -nimistä biisiä rekisteröitymishetkellä, josta siten repäisin oman käyttäjänimenikin. [käyttäjä *Reila*]

Luokan ”muut kielen ilmaukset” käyttäjänimistä yli 80 % on yksittäisiä sanoja. Loput ovat pääosin sanaliittoja tai lausekkeita, joskin niitä kirjoitetaan yleiskielen normeista poiketen yhteen (*coolboy9, JAYfromspace, rastiruutuun*) tai korvaten sanaväli yhdysmerkillä tai alaviivalla (*kova_äijä, Paha-Keisari, your-princess*). Kokonaiset lauseet (*Henkkaisbest, I Love To Win, MäEnOoSunTyttö, älä naurata*) ovat harvinaisia. Tähän on epäilemättä vaikuttanut se, että useissa verkkoyhteisöissä nimen pituus on tiukasti rajattu (esim. Aapelissa korkeintaan 16 merkkiä). Pitkiä nimiä käytetään harvoin edes silloin, kun sivuston asetukset sallisivat sen.

Aihepiireiltään ei-propriset lähtönimet ovat hyvin monipuolisia. Suurin osa ilmauksista vaikuttaa ulkoapäin katsottuna jokseenkin satunnaisilta, ja onkin vaikea arvailla, millaisia nimeämismotivaatioita niiden taustalla on: *hachidori, niioonkijuonu, Prawo Jazdy, vapaudumatriisista, vompatti75, Yellow-Beat*.⁸ Kyselytutkimusteni perusteella nimielementit valitaan usein hetken mielijohteesta (esim. 9 ja 10). Nimiaineksen voi kuitenkin tulkita kertovan jotain käyttäjänsä ominaisuuksista tai mielenkiinnon kohteista. Tyypillisimmin nimet antavat viitteitä käyttäjän iästä ja sukupuolesta (*hieno_mies, matami5, Nalakuttava akka, tyy_94, Teiniz, ukkeli667*), ulkonäöstä (*brunette39, Hörökorva45*) tai harrastuksista ja kiinnostuksen kohteista (*futis-mummo, heppafani95, pro poker12*). Kyselyaineistojen avulla lähtönimistä käy ilmi myös varsin yllättäviä ja mielikuvituksellisia yhteyksiä käyttäjiin, kuten esimerkeissä 11 ja 12. Ilman kyselyaineistoja tällaiset viittaukset jäävät kuitenkin usein epävarmoiksi.

- (9) Nojaa. Olen normaalin näköinen ja varsin nuori. Tämä hyppäsi ensimmäisenä vain mieleen. [käyttäjä *Vanha Ja Ruma*]
- (10) Ala-asteella eräällä musiikintunnilla keksin ihan naps vain, lähinnä muunnelma omasta nimestäni. [käyttäjä *juusto varas*]

8. *Hachidori* japania, 'kolibri', *prawo jazdy* puolaa, 'ajokortti'.

- (11) Noo se tulee siitä kun olen tässä ny noin 10 vuotta myynyt lehtiä puhelimen kautta :D [käyttäjä *puhelintyttö*]
- (12) Nimimerkki tulee sellaisesta nuoruus ajan suosikki pelistä kuin Breath of Fire 3, siellä päähahmolla pystyi tekemään hienon liikkeen nimeltään ”Shadowwalk”. [käyttäjä *SHADOWWALK*]

Ei-proprista alkuperää olevien käyttäjänimien kautta voidaan tarkastella myös sitä, mitä kieltä suomalaisten verkkoyhteisöjen käyttäjänimet ovat. Vaikka proprit usein liittyvät vahvasti tiettyihin kielialueisiin ja saattavat myös sisältää appellatiivisia elementtejä jonkin kielen sanastosta, niitä voidaan käyttää samalla tavalla kaikissa kielissä ilman, että niiden yksilöivä tehtävä kärsii siitä. Tämän vuoksi niitä on vaikeaa kategorisoida selvästi tiettyyn kieleen. Appellatiivisten aineiden kieli sen sijaan voidaan määrittellä melko ongelmattomasti. (Sjöblom 2006: 111.)

Taulukko 2.

Ei-proprisista kielenaineiksista koostuvissa käyttäjänimissä esiintyvät kielet verkkoyhteisöittäin.

	Aapeli		FutisForum		Finfanfun	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Suomi	1050	65	329	65	184	40
Englanti	423	26	117	23	198	43
Muut kielet	81	5	45	9	69	15
Internationalismit	64	4	15	3	10	2
Yhteensä	1618	100	506	100	461	100

Taulukkoon 2 on koottu tiedot lähtönimikategoriaan ”muut kielen ilmaukset” kuuluvien käyttäjänimien kielistä. Ne on jaettu neljään luokkaan: suomenkielisiin, englanninkielisiin, muunkielisiin ja internationalismeihin. Termillä *internationalismi* viitataan sellaisiin sanoihin, jotka toistuvat muodoltaan ja merkitykseltään samankaltaisina useissa Euroopan kielissä (Sjöblom 2006: 114; Sajavaara 1989: 67, 74). Tällaisia käyttäjänimiä aineistossani ovat esimerkiksi *Bonus-*, *cola178*, *extra1*, *pastor* ja *solarium1*.

Aapelissa ja FutisForumilla selvä enemmistö käyttäjänimistä on suomenkielisiä. Finfanfunissa sen sijaan englanninkielisiä nimiä on hieman enemmän kuin suomenkielisiä. FutisForumilla suomenkielisten nimien osuus on selvästi suurempi kuin Kytölän (2014: luku 5.1) aineistossa, mutta tämä johtunee pitkälti tekemästani aineiston rajauksesta. Suomen ja englannin dominanssi aineistossa ei ole yllättävää. Sivustot ovat suomenkielisiä, joten suomenkieliset nimet istuvat kontekstiin parhaiten. Toisaalta internet on luonteeltaan vahvasti kansainvälinen, minkä vuoksi välittäjäkielenä toimivan englannin vaikutus ulottuu kaikkialle, myös ei-kansainvälisille sivustoille (Kotilainen 2002). Muiden kuin suomen- tai englanninkielisten nimielementtien valitseminen lienee usein tietoinen valinta, jolla käyttäjä haluaa ilmentää mielenkiintoaan

tiettyä kulttuuria kohtaan. Tätä päätelmää tukee se, että suomen ja englannin jälkeen kolmanneksi yleisin kieli käyttäjänimissä on japani. Kiinnostus japanin kieltä ja kulttuuria kohtaan elää vahvana monissa 2000-luvun alakulttuureissa, esimerkiksi fanifiktiokulttuurissa, ja näin myös Finfanfunin käyttäjänimistössä (vrt. Leppänen 2008: 204–205; Vauras 2008: 215).

Monipuolisin ja analyysin kannalta vaativin lähtönimien luokka ovat tekosanat. Luokkaan sisältyy sekä tunnettuja kielen sanoja läheisesti muistuttavia ilmauksia että täysin sattumanvaraisilta näyttäviä kirjainyhdistelmiä. Melko yleisiä ovat sellaiset suomenkielisistä sanoista muodostetut yhdyssanat, joita suomen kielessä ei (ainakaan toistaiseksi) esiinny: *konkurssimuovi*, *PATONKIKRIISI*, *plasmahanuri*, *saunasusi*. Suurin osa tekosanoista on kuitenkin sellaisia, että niistä ei hahmotu tunnistettavia merkityksiä: *htunaungh*, *MÖRMÖGAISER*, *palsiri1*, *roeeelqv*, *rjr94*. Kyselyaineistojen perusteella (esim. 13 ja 14) tällaisetkin nimet ovat ainakin jollain tavalla äänteellisesti motivoituneita, mutta ilman haastatteluaineistoa motivaation päättelyminen on käytännössä mahdotonta.

- (13) Hatusta heitetty muuten, mutta siinä on muutamia samoja kirjaimia kuin oikeassa nimessäni. [käyttäjä *Miinow*]
- (14) A on etunimeni ekakirjain JU on toisen nimeni kaksi ekaa kirjainta OVA on sukunimeni kolme ekaa kirjainta. [käyttäjä *ajuova*]

Verkkoyhteisön teema vaikuttaa jonkin verran siihen, millaisia aihepiirejä lähtönimissä esiintyy. Finfanfun-keskustelufoorumilla noin 10 % käyttäjänimistä liittyy aiheiltaan Harry Potter -kirjojen maailmaan, muuhun fantasiakirjallisuuteen tai fanifiktiokulttuuriin. Tällaiset käyttäjänimet sisältävät pääosin fantasiahahmojen nimiä (*Cho-Chang*, *GinnyW*, *Potta*, *Tuulenruhtinas*, *VOLTURI*) mutta ajoittain myös muuta fantasiakirjojen maailmojen (*animaagi*, *Lumos*, *Nazgul*) tai niihin liittyvien fanikulttuurien sanastoa (*adommyforever*, *FeelingLilDRARRY*, *trollingsaruman*).⁹

FutisForumilla jalkapalloaiheisten käyttäjänimien osuus on peräti 20 %, minkä lisäksi muutama prosentti viittaa muihin urheilulajeihin. Yleisiä ovat erityisesti tunnettuihin entisiin tai nykyisiin jalkapalloilijoihin viittaavat käyttäjänimet: *littionda*, *pirakaia*, *Wayne Rooney*.¹⁰ Lisäksi nimielementtejä tarjoaa jalkapallon muu nimitys, terminologia ja sanasto: *alasarja pelaaja*, *Catenaccio*, *Ibrox*, *Offensive Leftwinger*, *rsc1908*, *Serie A*.¹¹

9. *Adommy* ja *Drarry* ovat kontaminaationimiä, joilla viitataan fanifiktitekstissä esiintyvän romanttisen tai seksuaalisen suhteen osapuoliin. *Adommy* viittaa musikoihin Adam Lambert ja Tommy Joe Ratliff, *Drarry* taas Harry Potter -kirjasarjassa esiintyviin henkilöihahmoin Harry Potter ja Draco Malfoy. *Trolling Saruman* on Youtube-videopalveluun ladattu Taru sormusten herrasta -aiheinen huumorivideo: www.youtube.com/watch?v=KaQCSFvAEc (23.5.2016).

10. Jari "Litti" Litmanen, Piracaia, Wayne Rooney.

11. *Catenaccio* ital. 'salpapuolustus', Italiassa kehitetty puolustusvoittoinen pelitaktiikka. *Ibrox* on jalkapallostadionin nimi samannimisessä Glasgow'n kaupunginosassa. *Offensive leftwinger* 'hyökkäävä vasen laitapelaaja'. *Rsc1908* viittaa vuonna 1908 perustettuun Royal Sporting Club Anderlechtiiin. *Serie A* on Italian seurajoukkuejalkapalloilun korkein sarjataso.

Aapelissa sivuston aihepiireihin liittyviä nimiä on hyvin vähän. Muutamat käyttäjänimet viittaavat sivuston nimeen (*!!!aapeli!!!, aapeli peli, uapeli111*), sivustolla käytössä olevaan virtuaalivaluuttaan, taateliin (*T44tel1, taatelin haluaja, taatelivaras98*) tai yksittäisiin Aapelin peleihin (*Bombermania!-150, minigolf 4ever, Rotaatio*). Aapeli-aiheisten nimien vähyys saattaa johtua siitä, että sivusto on aiheiltaan Finfanfunia ja FutisForumia yleisluontoisempi sekä laajemman käyttäjäkunnan suosiossa.

6 Lähtönimen muokkaamisen keinot

Tässä luvussa tarkastelen niitä keinoja, joilla lähtönimeä muokataan, jotta lopullisesta käyttäjänimen kokonaisuudesta tulisi uniikki. Olen jakanut nämä keinot kuuteen pääluokkaan: 1) numeroiden, 2) erikoismerkien tai 3) kirjainten lisääminen lähtönimeen, 4) kirjainten vaihtaminen lähtönimessä, 5) kirjainten poistaminen lähtönimestä sekä 6) muut keinot. Taulukossa 3 esitän, kuinka suuressa osassa käyttäjänimistä kutakin keinoa on käytetty eri aineistoissa. Yhdessä käyttäjänimessä on voitu käyttää useampaa kuin yhtä muokauskeinoa, joten alimman rivin luvut eivät vastaa muiden rivien yhteenlaskettuja lukuja.

Taulukko 3.

Lähtönimien muokkaamisen keinojen yleisyys verkkoyhteisöittäin.

	Aapeli		FutisForum		Finfanfun	
	kpl	%	kpl	%	kpl	%
Numero	1759	35,0	174	12,0	54	4,5
Erikoismerkki	683	14,0	94	6,7	83	6,9
Kirjain	960	19,0	159	11,0	153	13,0
Vaihtaminen	387	7,7	93	6,6	59	4,9
Poistaminen	134	2,7	46	3,3	29	2,4
Muu	61	1,2	19	1,4	1	0,08
Vähintään yksi edellä mainituista	3298	66,0	489	35,0	337	28,0

Keskimäärin yleisin lähtönimien muokauskeino on numeroiden lisääminen, joskin sen käytössä on huomattavaa vaihtelua verkkoyhteisöjen välillä. Aapelissa peräti 35 % käyttäjänimistä sisältää numeroita, Finfanfunissa vain 4,5 %. Numeroita käytetään käyttäjänimissä monilla eri tavoilla. Erittäin yleistä on, että numerosarja ilmaisee käyttäjän syntymävuoden. Yleensä tähän riittää vuoden kaksi viimeistä numeroa: *Bella92, Devil96, joku_90*. Pienempien kaksinumeroisten lukujen (*cheek30, Hermione 13*) kohdalla merkitys tosin lienee jokin muu kuin käyttäjän syntymävuosi. Myöskään luvun 69 (*69preacher, Seppo69, Yautja69*) huikea yliedustus kahden numeron yhdistelmissä ei johtune siitä, että vuonna 1969 syntyneet olisivat poikkeuksellisen ahkeria internetin käyttäjiä. Numerot saattavat sisältää myös muita yleisesti tai ainakin tietyissä kulttuu-

reissa tunnettuja merkityksiä: *crosby87*, *jamesbondoo8*, *Peltsi420*.¹² Ajoittain numeroita käytetään myös korvaamassa ulkoasultaan samankaltaisia kirjainmerkkejä (*Johan*, *Mestari*, *P3RUN4VoHV3L1*)¹³ tai ääntöasultaan samankaltaisia englannin kielen sanoja (*2Pro4You!!*, *toijala4ever*)¹⁴. Enemmistö käyttäjänimien numeroista ja numerosarjoista on kuitenkin sellaisia, että niiden merkitys ei ole kieliyhteisön jäsenten tulkittavissa. Kyselyaineistojen perusteella merkitystä ei läheskään aina edes ole:

- (15) – – Nuo numerot on vaan päästä vetäisty. [käyttäjä *maisai112*]
- (16) Nimimerkkini tulee lempinimestäni riksa ja 7890 tulee van jostain. [käyttäjä *riksa7890*]

Erikoismerkkien käyttötavat vaihtelevat verkkoyhteisöittäin sen perusteella, mitkä merkit ovat sallittuja. Aapelissa mahdollisia ovat vain välilyönti, yhdysmerkki, alaviiva ja huutomerkki, kun taas Finfanfunin ja Futisforumin foorumialusta mahdollistaa useimpien standardinäppäimistöillä näkyvien erikoismerkkien käytön. Viimeksi mainituilla sivuilla erikoismerkkejä käytetäänkin monipuolisesti: *#3#*, *annamaria*¹⁵, *Caecus*, *Ghostface~*, *katas//*, *Lehton^e*, **M**, *MUSHROOM`*, *Ronaldo#9*, *w.a.v.e*. Pääsääntöisesti erikoismerkkien käyttö vaikuttaa melko sattumanvaraiselta ja motivoitumattomalta, mikä tukee oletusta siitä, että niiden ensisijainen funktio on erottava. Muutamissa tapauksissa ne kuitenkin korvaavat ulkoasultaan samankaltaisia kirjainmerkkejä: *k@hvi*, *Rosalle*, *Vlrtual*.¹⁵ Yhdysmerkin ja alaviivan käyttö sijoittuu usein sanaväleihin: *Diego_Forlan*, *matti-näsä*, *Pyhä_viina*, *taistelevat-uneksijat*. Tämä perustuu siihen, että monissa verkkoyhteisöissä käyttäjänimi ei saa sisältää välilyöntejä, jolloin tavaksi on muodostunut merkitä sanaraja erikoismerkillä. Tapa saattaa seurata myös sellaisille sivustoille, joilla välilyöntiä on mahdollista käyttää.

Myös nimiin lisätyt kirjaimet vaikuttavat melko sattumanvaraisilta: *joonasg*, *karhuz*, *liisax*, *poju t*, *XvilleX*. On kuitenkin huomattavan yleistä, että jokin lähtönimen kirjain toistuu yhden tai useamman kerran. Toistettava kirjain on yleisimmin lähtönimen viimeinen: *boyyyyy95*, *kikkka*, *miiiisa*, *muumipeikko0000*, *sofaa_91*, *voldemortt*. Toinen aineistosta erottuva tyyppi ovat nimet, joissa lisätyt kirjaimet muodostavat *hymiön* eli *tunneikonin* (ks. Vauras 2008: 211–212): *Enhaluu8F*, *oo tino oo*, *OmppuliiniXD*, *robinxD*. Tällaisia nimiä on kuitenkin melko vähän, mikä johtunee erikoismerkkirajoituksista. Esimerkiksi Aapelissa ei voi käyttää kaksoispistettä, joka on keskeinen osa yleisimpiä länsimaisia hymiöitä (mas. 215).

Lähtönimiin lisätyt kirjaimet muodostavat usein kokonaisia sanoja. Niistä voidaan havaita useitakin toistuvia tyyppejä, kuten käyttäjänimet, joissa on yhdistetty etunimi ja jokin muu kielen sana: *jennapoks*, *JollyMari*, *Rommi Seppo*, *ropelli-roope*. Olen pi-

12. 87 on jääkiekkoilija Sidney Crosbyn pelinumero. 008 on johdettu fiktiivisen agenttisankari James Bondin koodinimestä 007. 420 on kannabismyönteisen kulttuurin yleinen ”tunnusluku”, joka perustuu epäviralliseen kansainväliseen kannabispäivään 20.4.

13. Johan, mestari, perunavohveli.

14. ‘Too pro(fessional) for you’, ‘Toijala forever’.

15. Kahvi, Rosalie, virtual.

tänyt luontevana tulkita lähtönimeksi etunimen, joka muutoinkin on hyvin yleinen nimervalintaperuste. Monissa käyttäjänimissä lisäys viittaa käyttäjän sukupuoleen: *Miss Michael Jackson, mistermika, NeitiTunari, suzukiboy1, Tapparamiäs*. Joissakin käyttäjänimissä lähtönimi toistetaan (*hutihuti69, mummomummo, ville ville*) tai sille luodaan eräänlainen ”riimipari” (*AndyPandy, Inksu Pinksu, lallipalli-92, Miromuro, mixupiksu, Ramirimi, RoosaPoosa, 8SJ-JiriPiri*). Riimittelyssä ensimmäinen osa on yleensä etu- tai lempinimi ja jälkimmäinen osa *p*-alkuinen. Tällainen nimenvääntely muistuttaa hellittelykieltä sekä lasten kielenkäytössä esiintyvää härnäysriimittelyä (Johansson 2014; Virtanen 1970: 110–112).

Lähtönimien kirjaimia vaihdetaan toisiin monipuolisesti eri tavoin. Varsin yleistä on korvata suomen kielen konsonantteja niiden vierasperäisillä vastineilla: *geisario01, Nibsu007, rusqea, SawuBiibbu, zikari*.¹⁶ Myös etuvokaaleja muutetaan takavokaaleiksi: *elakelainen, karmes, Pyha Yrjo, Tytto voimaa, vintio98*. Tämä johtunee siitä, että useat kansainväliset verkkoyhteisöt eivät salli kirjaimia *å, ä* ja *ö* käyttäjänimissä. Toisaalta havaittavissa on myös päinvastaista muuntelua: *Ännä, Jöyni, Tüomo*.¹⁷ On mahdollista, että tällaiset kirjainten vaihdokset toimivat paitsi erottavassa funktiossa, myös kielellisen tyylyttelyn ja leikittelyn välineinä. Osittain leikittelystä lienee kyse myös käyttäjänimissä esiintyvissä sanamuunnoksissa (*Asipantero, FILTTERIVALPPULA, pekkaramaruna*)¹⁸ sekä siinä, kun lähtönimi kirjoitetaan lopusta alkuun: *attee-, elliv, ollap*.

Kun lähtönimestä poistetaan kirjaimia, poisto sijoittuu useimmin lähtönimen loppuun: *DracoMa, Hyvävalint, kaupunk*.¹⁹ Tämä havainto tosin saattaa johtua osittain siitä, että lähtönimi säilyy helpoiten tunnistettavana silloin, kun kirjaimia poistetaan nimen lopusta. Ajoittain tunnistettavuus kuitenkin säilyy myös silloin, kun kirjaimia poistetaan muualta lähtönimestä: *apeli87, Rasutin, toiminnamies*.²⁰

Aineistosta löytyy myös lukumääräisesti pieni mutta kirjava joukko käyttäjänimiä, joissa käytetyt muokkauskeinot eivät sovi edellä mainittuihin kategorioihin. Tällaiseksi voi lukea esimerkiksi välilyöntien käytön epäodotuksenmukaisissa paikoissa, kuten lähtönimen keskellä tavurajan kohdalla (*ken do, Na Rikka, piz za*), jokaisen merkin välissä (*J a c k e, p a s i 9 4, S a R a H*) tai yhdyssanan osien välissä (*mieli sairas, puna parta, Rulla Kebab*). Viimeksi mainituissa tapauksissa tosin on vaikea arvioida, johtuuko oikeinkirjoitusnormien vastainen kirjoitusasu siitä, että yhteen kirjoitettu nimiasu on jo ollut varattu, vai siitä, että normia ei osata, siihen suhtaudutaan välinpitämättömästi tai sitä halutaan tietoisesti rikkoa. Myös kielen vaihtaminen nimen keskellä (*kumiduck, minäandminä, Polska Calcio*)²¹ on mahdollista tulkita muokkauskeinoksi, joskin kyse saattaa olla vain kielellä leikittelystä ilman erottamisen tarvetta. Tällaisten rajatapausten kohdalla analyysissä voikin olla syytä arvioida myös lähtönimen sisältämän ilmauksen yleisyyttä ja tämän vaikutusta erottamisen tarpeeseen.

16. Keisari, Nipsu, ruskea, savupiippu, sikari.

17. Anna, Jouni, Tuomo. Artikkelini toinen arvioija mainitsi tämän muistuttavan ns. *heavy metal umlautia*, angloamerikkalaisissa raskaan musiikin yhtyeennimissä esiintyvää muuntelua (esim. Blue Öyster Cult, Motörhead, Mötley Crue).

18. Pasi Antero, Valtteri Filppula, makkaraperuna.

19. Draco Malfoy, hyvä valinta, kaupunki.

20. Aapeli, Rasputin, toiminnan mies.

21. *Polska* ruots. ’puolalainen’, *calcio* ital. ’jalkapallo’.

7 Nimenosien järjestys ja nimimallit

Käyttäjänimet voivat olla sisällöltään millaisia tahansa. Luvuissa 5 ja 6 kävi kuitenkin ilmi, että ne koostuvat usein varsin samantapaisista aineksista. Samankaltaisuudet eivät luonnollisestikaan ole sattumaa. Nimenantoon vaikuttavat suuresti erilaiset nimimallit ja -muotit, jo olemassa olevat nimet ja nimityypit, jotka ovat kuuluneet onomastiikan mielenkiinnon kohteisiin jo pitkään. Aihetta ovat tutkineet paikannimissä muun muassa Kiviniemi (1977) ja Leino (2007), etunimissä Sartjärvi (2013) sekä yritysnimissä Sjöblom (2006). Mallien vaikutusta on tarkasteltu pääosin nimen sisältämien lekseemien merkityksen tai äänneasun näkökulmasta, mutta moniosaisissa nimissä vaikutus ilmenee myös samanlaisena nimenosien järjestyksenä. Esimerkiksi yritysnimissä, jotka sisältävät pelkästään yksilöivän nimenosan ja yritysmuodon ilmaisevan nimenosan, yksilöivä nimenosa tulee lähes aina ennen yritysmuodon ilmaisevaa osaa: *Butumi Oy* (Sjöblom 2006: 193).²²

Vaikka käyttäjänimet ovat rakenteeltaan varsin yksinkertaisia, myös niissä nimelementit on mahdollista järjestää monella eri tavalla. Taulukkoon 4 on koottu tiedot siitä, mihin osaan lähtönimeä erottavassa funktiossa tehty muokkaus kohdistuu. Pääluokkia on viisi: lisätty, vaihdettu tai poistettu elementti voi olla lähtönimen 1) alussa (esim. *89Lasse*), 2) keskellä (*Las89se*), 3) lopussa (*Lasse89*), 4) symmetrisesti sen alussa ja lopussa (*89Lasse89*) tai 5) jossakin muussa asemassa (*8Las9se*). Yksinkertaisuuden vuoksi olen sisällyttänyt taulukon laskelmiin vain ne käyttäjänimet, jotka sisältävät ainoastaan yhdenlaisen muokkauselementin. Samasta syystä olen koonnut kaikkien tutkimieni sivustojen aineistot samaan taulukkoon. Sivustojen välillä ei ole havaittavissa mainittavia eroja.

Taulukko 4.
Muokkauselementtien sijainti suhteessa lähtönimeen.

		Alussa	Keskellä	Lopussa	Symm.	Muu	Yhteensä
Numero	lkm	22	47	1473	26	17	1585
	%	1,4	3	93	1,6	1,1	100
Erikoismerkki	lkm	36	129	165	116	16	462
	%	7,8	28	36	25	3,5	100
Kirjain	lkm	203	101	569	6	45	924
	%	22	11	62	0,6	4,9	100
Vaihtaminen	lkm	49	166	48	0	74	337
	%	15	49	14	0	22	100
Poistaminen	lkm	7	68	49	0	8	132
	%	5,3	52	37	0	6,1	100

22. Pienen poikkeuksen tähän muodostavat yksityiset elinkeinonharjoittajat, jotka ovat sisällyttäneet yritysmuodon nimeensä, esim. *Tmi Namihimo*.

Tutkimusaineistoissa on yhteensä 1 585 käyttäjänimeä, jotka muodostuvat lähtönimestä ja numerosarjasta. Niistä peräti 93 %:ssa numerosarja on lähtönimen perässä. Tyypin yleisyys ei sinänsä ole yllättävää. Niin kyselytutkimusteni vastausten kuin arki-kokemuksenikin perusteella lähtönimi + numerosarja -muottia pidetään eräänlaisena käyttäjänimen prototyypinä, ja monet näkevät sen tylsänä ja mielikuvituksettomana nimivalintana (Hämäläinen 2012a: 98–99). Lähtönimenä tätä tyyppiä edustavissa käyttäjänimissä toimii huomattavan usein käyttäjän oma etu- tai lempinimi.

Jäljelle jäävästä 7 %:sta noin puolet on tapauksia, joissa numero korvaa ulkoasultaan vastaavanlaista kirjainta (*Juoppo, riitta*)²³ tai ääntöasultaan samankaltaista sanaa (*2Pro4You!!*). On myös joitakin muita nimiä, joissa numerot muusta syystä sijaitsevat käyttäjänimen alussa (*1997antti*), keskellä (*mikki 1 hiiri*) taikka lähtönimen molemmin puolin (*123hjk123, 9inkerig5*). Tapa sijoittaa numerosarja käyttäjänimen loppuun on kuitenkin niin hallitseva, että siitä poikkeaville tapauksille tuntuu luontealta etsiä erityistä selitystä. Nimenosien järjestyksen vaihtamista saatetaan esimerkiksi käyttää erottamisen keinona: käyttäjänimi *antti1997* saattaa olla rekisteröity verkkopalveluun jo aiemmin, jolloin *1997antti* on tullut käyttäjän mieleen seuraavana nimivaihtoehtona.

Erikoismerkkin kohdalla kiinnostavinta lienee se, että ne on sijoitettu 25 %:ssa tapauksista symmetrisesti lähtönimen molemmin puolin: *~Lilies~, !SUOMI!, _Trouble-Maker_*. Ilmiö on huomattava erityisesti siksi, että numeroiden (*1tossu1*) tai kirjainten (*XvilleX*) kohdalla se on hyvin marginaalista. Symmetriaa esiintyy kaikilla käytössä olevilla erikoismerkeillä. Kyseessä on nimenomaisesti pyrkimys symmetriaan eikä toisteisuuteen, sillä useamman erikoismerkin sarjat esiintyvät lähtönimen perässä käytännössä aina päinvastaisessa järjestyksessä kuin sen edellä: *_-basisti_-, .:Sani:, |^Goose^|*.

Myös lisätyt kirjainainekset sijoittuvat useimmin lähtönimen perään. Näin tapahtuu erityisesti silloin, kun lähtönimeen on lisätty vain yksi kirjain tai lisätyllä useamman kirjaimen yhdistelmällä ei ole havaittavaa merkityssisältöä: *joonasg, Anttiwe*. Tämäkin havainto johtunee osittain käyttämästäni analyysimenetelmästä. Kun lisätty elementti on lähtönimen perässä, lähtönimi säilyy helpommin tunnistettavana. Esimerkiksi käyttäjänimestä *tiinatje* hahmottuu lähtönimeksi varsin selkeästi *tiina*, mutta jos lopun kirjaimet *tje* olisivat hajautettuina satunnaisesti eri puolille lähtönimeä (esim. *jtieinta, tijtinae*), olisi lähtönimen tunnistaminen käytännössä mahdotonta.

Mallien vaikutus näkyy vahvana myös sellaisissa käyttäjänimissä, jotka sisältävät useamman kuin yhden muokkauselementin. Tutkimusaineistossa on kaikkiaan 155 nimeä, joissa lähtönimen perässä on sekä numeroita että erikoismerkkejä. Näistä peräti 146:ssa (94 %) erikoismerkki tulee ennen numeroa (*katja_90*) ja vain 9:ssä (6 %) numero ennen erikoismerkkiä (*maria89_*). Moniosaisissa käyttäjänimissä on viitteitä myös muista vastaavanlaista usein toistuvista rakenteista. Useimpia rakennetyyppejä on kuitenkin lukumääräisesti niin vähän, että niiden luotettava toteaminen vaatisi yhä suuremman aineiston käyttöä.

Kokonaisuudessaan selvästi yleisintä on sijoittaa muokkauselementti käyttäjänimen loppuun. Tämä pätee niin lisätyihin numeroihin, erikoismerkkeihin ja kirjaimiin kuin

23. *Juoppo, Riitta*.

poistettuihin kirjaimiin. Osin kyse on vakiintuneiden nimimallien noudattamisesta mutta epäilemättä myös siitä, että nimen loppu on yksinkertaisesti luontevin paikka sijoittaa ”ylimääräiset” elementit. Lähtönimi on käyttäjänimen ensisijainen, tärkein osa, joten on luonnollista asettaa se ”näkyvimmälle” paikalle käyttäjänimen alkuun. Pakon sanelemana lisätyt osat taas voidaan sijoittaa käyttäjänimen loppuun, jossa ne kenties jäävät hieman vähemmälle huomiolle.

8 Milloin muokkausta tarvitaan?

Käyttäjänimen luomiseen ja muokkauselementtien käytön tarpeeseen vaikuttaa moni tekijä. Nostan lopuksi esille muutaman muuttujan, jotka näyttävät vaikuttavan merkittävällä tavalla siihen, onko lähtönimeä tarpeen muokata vai ei.

Ensimmäinen näistä muuttujista on verkkoyhteisön koko. Kuten taulukosta 5 näkyy, Aapelissa kaksi kolmasosaa käyttäjänimistä sisältää vähintään yhden muokkauselementin, kun taas FutisForumilla ja Finfanfunissa vastaavat suhteelliset osuudet ovat 35 % ja 28 %. Tämä on täysin odotuksenmukaista. Lähtönimen muokkaamiseen pakottavat jo olemassa olevat käyttäjänimet, joita Aapelissa on FutisForumiin nähden noin satakertainen ja Finfanfuniin nähden monisatakertainen määrä. Aapelissa on siis monin verroin vaikeampaa löytää lähtönimi, jota kukaan ei ole vielä varannut.

Taulukko 5.

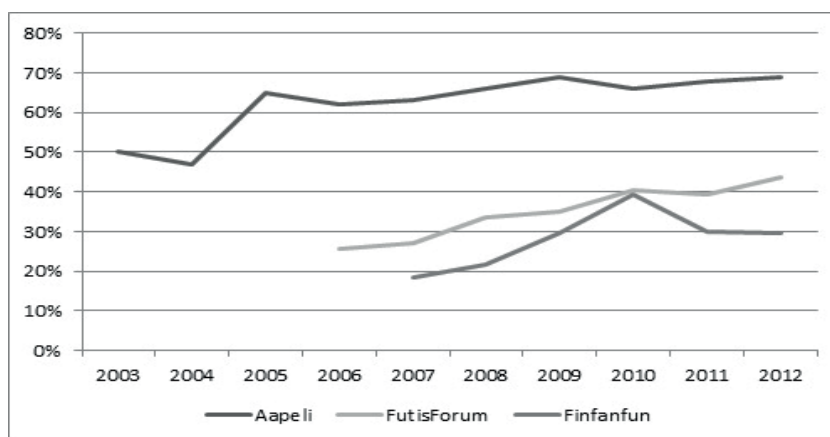
Erottamisen keinojen käytön yleisyys eri lähtönimikategorioissa.

	Aapeli N = 5000	FutisForum N = 1400	Finfanfun N = 1200
Henkilönnimet	88 %	53 %	52 %
Muut nimet	71 %	34 %	29 %
Muut kielen ilmaukset	71 %	32 %	26 %
Tekosanat	32 %	18 %	9 %
Kaikki käyttäjänimet	66 %	35 %	28 %

Toinen muokkaamisen tarpeeseen vaikuttava tekijä on lähtönimen merkitysisältö. Taulukossa 5 on esitetty suhteelliset osuudet siitä, kuinka suuri osa kunkin lähtönimikategorian käyttäjänimistä sisältää vähintään yhden muokkauselementin. Huomataan, että lähtönimeä joudutaan muokkaamaan useimmin silloin, kun se on henkilönnimi. Aapelissa peräti 88 % henkilönnimiperäisistä lähtönimistä on kokenut muutoksia. Tekosanojen luokassa muokkaamisen tarve taas on selvästi pienempi kuin muissa luokissa. Finfanfunissa alle 9 % tekosanalähtöisistä käyttäjänimistä sisältää muokkauselementin. Myös tämä lienee odotuksenmukaista. Kuten luvusta 5 käy ilmi, henkilönnimet ovat erittäin yleisiä ja haluttuja käyttäjänimiaineiksi. Niitä on kuitenkin käytössä hyvin rajallinen määrä. Esimerkiksi vuonna 2014 Suomessa syntyneistä suomenkielisistä pojista, joita on yli 25 000, joka toinen sai jonkin 64 yleisim-

mästä ensinimestä. Tyttöillä vastaava luku oli 66. (Saarelma-Paukkala & Hämäläinen 2015: 51.)

On siis selvää, että edes pienessä verkkoyhteisössä kaikki eivät voi ottaa käyttäjänimekseen omaa etunimeään sellaisenaan. Tekosanojen kohdalla tilanne on päinvastainen. Ne eivät ole erityisen suosittuja lähtönimiä. Toisaalta käytettävissä olevista kirjainmerkeistä on mahdollista muodostaa lukematon määrä erilaisia yhdistelmiä, joilla ei ole tunnettua merkitystä missään kielessä. Siksi jopa miljoonien käyttäjien kokoisessa verkkoyhteisössä on suhteellisen helppoa löytää tekosana, joka ei ole kenenkään muun käyttäjänimenä.

Kaavio 1.

Muokattujen lähtönimien suhteellinen osuus kaikista käyttäjänimistä vuosittain.

Kolmas lähtönimen muokkaamisen tarpeeseen vaikuttava tekijä on käyttäjätilin luomisajankohta. Uuden käyttäjänimen luomista rajoittavat jo olemassa olevat käyttäjänimet, joita on eri aikoina eri määrä. Useimmiten verkkopalveluun rekisteröityneiden käyttäjien määrä kasvaa ajan mittaan. Uusia käyttäjänimiä luodaan jatkuvasti, kun taas vanhat käyttäjät eivät välttämättä poista tiliään, vaikka lopettaisivatkin palvelun käytön. Näin ollen vapaiden nimiainesten löytäminen käy vuosien mittaan haastavammaksi. Tätä oletusta tukee kaavio 1, jossa on esitetty muokattujen lähtönimien suhteellinen osuus kaikista käyttäjänimistä kullakin vuodelta. Yleisenä tendenssinä voidaan havaita, että mitä lähemmäs nykypäivää tullaan, sitä suurempaa osaa lähtönimistä on ollut tarpeen muokata uniikin käyttäjänimen luomiseksi.

9 Lopuksi

Sähköisen viestinnän yleistyminen ja arkipäiväistyminen ovat muokanneet kieltä ja luoneet siihen runsaasti uudenlaisia ilmiöitä. Eräs niistä on käyttäjänimet. Käyttäjänimi on ilmaus, jonka verkkoyhteisön käyttäjä valitsee henkilökohtaiseksi nimekseen

palveluun rekisteröitymisen yhteydessä. Sen avulla sivuston muut käyttäjät voivat tunnistaa henkilön hänen käyttäessään palvelua ja luoda häneen muitakin kuin kertaluontoisia kontakteja. Käyttäjänimet voivat olla lähtökohtaisesti millaisia tahansa. Niissä voidaan käyttää jo olemassa olevia tai keksittyjä kielen sanoja sekä numeroita ja erikoismerkkejä. Jokaisen käyttäjänimen pitää kuitenkin olla uniikki, ja nimen pituus on usein varsin tiukasti rajattu. Monet käyttäjänimien tutkimuksen kannalta keskeisimmistä kysymyksistä nousevat tästä vapauden ja rajoitusten luomasta kahtalaisuudesta: Millä lailla ihmiset nimeävät itsensä, kun heillä on vapaus valita? Entä mitä tehdä, jos joku muu on jo ehtinyt varata halutun käyttäjänimiaineksen?

Useilla verkkoyhteisöjen käyttäjillä ei ole tarvetta tehdä selvää eroa reaali maailman ja verkon identiteettiensä välille. Reaali maailman etunimet ovat huomattavan yleinen nimenantoperuste. Toisaalta käyttäjänimet edustavat laajasti kieleltään ja merkityksiltään erilaisten ilmausten kirjoa: niin muita propreja ja appellatiivisia ilmauksia kuin itse muodostettuja sanoja. Suomenkielisissä verkkoyhteisöissä käyttäjänimet ovat useimmin suomenkielisiä, mutta myös englanninkieliset nimet ovat hyvin tavallisia. Muiden kielten edustus on marginaalista.

Kaikki käyttäjät eivät voi saada juuri sellaista nimeä kuin haluavat. Jos haluttu nimi-aines on varattu, on joko keksittävä kokonaan uusi käyttäjänimi tai muokattava alkuperäistä nimi-idea jollakin tavalla. Useista käyttäjänimistä voidaan erottaa yksi tai useampi elementti, jotka kuuluvat nimeen oletettavasti sen vuoksi, että vastaava nimi ilman niitä on jo jonkun muun käytössä. Tyypillisesti nämä erottavat elementit ovat lähtönimeen lisättyjä numeroita, erikoismerkkejä tai kirjaimia. Lähtönimestä voidaan myös poistaa tai vaihtaa kirjaimia. Nämä lisäykset, vaihdot ja poistot sijoittuvat useimmiten nimen loppuun. Tämä on ymmärrettävää, sillä ensisijaisena nimielementtinä lähtönimi on luontevinta sijoittaa ”näkyvimälle” paikalle käyttäjänimen alkuun.

Jo olemassa olevat käyttäjänimet vaikuttavat uusien nimien luomiseen muutoinkin kuin rajoittavina tekijöinä. Nimenantajat käyttävät niitä mallina, jotta heidän luomansa uudet nimet sopivat nimisysteemiin. Vaikka käyttäjänimet ovat suhteellisen nuori ja vapaamuotoinen nimikategoria, on niihin ehtinyt muodostua jo varsin vahvojakin nimimuotteja, usein toistuvia rakenneosien merkityksen ja järjestyksen tyyppisiä. Tällaisia ovat esimerkiksi lähtönimi + numero (*Tumego*), lähtönimi + erikoismerkki + numero (*Jeppe-82*) sekä erikoismerkki + lähtönimi + erikoismerkki (*-Crane-*).

Lähtönimen muokkaamisen tarpeeseen vaikuttavat niin lähtönimen merkitysisältö, verkkoyhteisöön luotujen käyttäjänimien määrä kuin nimen luomisajankohta. Suosituimpia lähtönimiä ovat etunimet, joten ne vaativat erottavaa elementtiä useimmin. Tarve korostuu entisestään, mikäli verkkoyhteisö on suuri. Miljoonien käyttäjänimien verkkoyhteisössä varsinkin suomalaisilla yleiset etunimet ovat harvoin vapaasti rekisteröitävissä. Varhaisilla rekisteröityjillä on kuitenkin myöhäisiä enemmän valinnan varaa, sillä käyttäjätilien määrä yhteisössä yleensä kasvaa ajan mittaan.

Artikkelin tavoitteena on ollut selvittää käyttäjänimien yleispiirteitä suomenkielisissä verkkoyhteisöissä. Tehtävä on ollut haastava, sillä erilaisten verkkoyhteisöjen kenttä on laaja ja heterogeeninen. Sivustot poikkeavat toisistaan niin kooltaan, aihepiireiltään, käyttäjäkunniltaan kuin yleisiltä rakenteiltaan ja toteutustavoiltaan. Onkin myönnettävä, että kolmen verkkosivuston perusteella ei voi tehdä täysin päteviä yleis-

tyksiä koko suomenkielisestä internetistä. Osittain artikkelin tarkoituksena onkin ollut luoda pohjaa tuleville tutkimuksille, joiden myötä kuva nimikategorian yleispiirteistä voisi tarkentua entisestään. Tähän asti käyttäjänimien tutkimus niin Suomessa kuin kansainvälisestikin on kärsinyt metodien ja kysymyksenasettelujen vaihtelevuudesta.

Käyttäjänimiä on tutkittu aiemmin enimmäkseen nimenantajan näkökulmasta. Tässä artikkelissa olen käyttänyt pääasiassa kieliyhteisön näkökulmaa eli arvioinut, millaisina käyttäjänimet hahmottuvat jonkun muun kuin nimenantajan silmissä. Monet käyttäjänimet kertovat kantajansa henkilökohtaisista ominaisuuksista, mieltymyksistä ja kiinnostuksen kohteista. Muut verkkoyhteisön käyttäjät eivät kuitenkaan tunne alkuperäistä nimenantoperustetta, joten he tulkitsevat oman tietämyksensä ja käytettävissä olevien lähteiden ja hakupalvelujen avulla, mitä nimi tarkoittaa ja mitä se kertoo käyttäjästä. Käyttäjänimen perusteella he saavat ensivaikutelman siitä, keitä me olemme tai keitä me verkossa haluamme olla.

Lähteet

- AINIALA, TERHI – SAARELMA, MINNA – SJÖBLÖM, PAULA 2008: *Nimistöntutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- ALEKSIEJUK, KATARZYNA 2014: Internet names as an onomastic category. – *Names in daily life. Proceedings of the XXIV International Congress of Onomastic Sciences* s. 243–255. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- 2016: Pseudonyms. – Carole Hough (toim.), *The Oxford handbook of names and naming* s. 438–452. Oxford: Oxford University Press.
- BAYS, HILLARY 1998: Framing and face in Internet exchanges. A socio-cognitive approach. – *Linguistik Online* 1/1998. <https://bop.unibe.ch/linguistik-online/article/view/1080/1769> (6.10.2016).
- BECHAR-ISRAELI, HAYA 1995: From <Bonehead> to <LoNehEAd>. Nicknames, play and identity on Internet relay chat. – *Journal of Computer-Mediated Communication* 1. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1083-6101.1995.tb00325.x/full> (6.10.2016).
- BUGHEȘIU, ALINA 2012: Diachrony and synchrony in onomastics. Virtual anthroponymy. – *Analele Universității București: Limbiși Literaturi Străine* 1 s. 5–15.
- CARLQUIST, JONAS 2005: Internetnamn som socialt fenomen. – Staffan Nyström (toim.), *Namnens dynamik. Utvecklingstendenser och drivkrafter inom nordiskt namnskick: handlingar från den trettonden namnforskarkongressen i Tällberg 15–18 augusti 2003* s. 89–100. Uppsala: NORNA-förlaget.
- CARRON-ARTHUR, BRADLEY – CUNNINGHAM, JOHN. A. – GRIFFITHS, KATHLEEN M. 2014: Describing the distribution of engagement in an Internet support group by post frequency. A comparison of the 90-9-1 Principle and Zipf's Law. – *Internet Interventions* 1 s. 165–168.
- ECKER, ROBERT 2011: Creation of internet relay chat nicknames and their usage in English chatroom discourse. – *Linguistik Online* 50 s. 4–29. http://www.linguistik-online.de/50_11/ecker.pdf (6.10.2016).
- Finfanfunin tilastot*. <http://www.finfanfun.fi/index.php?action=stats> (23.5.2016).
- FutisForum*in tilastot. www.futisforum2.org/index.php?action=stats, vaatii kirjautumisen (23.5.2016).

- HASSA, SAMIRA 2012: Projecting, exposing, revealing self in the digital world. Usernames as a social practice in a Moroccan chatroom. – *Names* 60 s. 201–209.
- HELASVUO, MARJA-LIISA – JOHANSSON, MARJUT – TANSKANEN, SANNA-KAISA 2014: Johdanto. – Marja-Liisa Helasvuo, Marjut Johansson & Sanna-Kaisa Tanskanen (toim.), *Kieli verkossa. Näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1402. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- (toim.) 2014: *Kieli verkossa. Näkökulmia digitaaliseen vuorovaikutukseen*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 1402. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- HÄMÄLÄINEN, LASSE 2011: ”Nimi on King Pelle”. *Käyttäjien nimet verkkopeliyhteisö Aapelissa*. Kandidaatintutkielma. Helsingin yliopisto, suomen kieli.
- 2012a: *Rekisteröityneiden käyttäjien nimet verkkopeliyhteisö Aapelissa*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, suomen kieli.
- 2012b: Verkkoyhteisöjen käyttäjänimien epäviralliset muodot. Tutkielma Helsingin yliopiston suomen kielen *Nimeä etsimässä* -kurssilla (tekijän hallussa).
- 2013: User names in the online gaming community Playforia. – Paula Sjöblom, Terhi Ainiola & Ulla Hakala (toim.), *Names in the economy. Cultural prospects* s. 214–228. Newcastle: Cambridge Scholars Press.
- JOHANSSON, LAURA 2014: ”Nimi kertoo lapselle, että välitän hänestä”. *Vanhempien lapsilleen antamat hellittelynimet*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, suomen kieli.
- KELLEY, JAMES B. 2012: Gay naming in online gaming. – *Names* 60 s. 193–200.
- Kielitoimiston sanakirja*. Verkkoversio. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisu 35. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. www.kielitoimistonanakirja.fi (6.10.2016).
- KIVINIEMI, EERO 1977: *Väärät vedet. Tutkimus mallien osuudesta nimenmuodostuksessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- 1987: Voidaanko nimeämisperusteet luokitella? – Eero Kiviniemi & Ritva-Liisa Pitkänen (toim.), *Kieli* 2 s. 7–34. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen laitos.
- KOKKINAKIS, ATHANASIOS V. – LIN, JEFF – PAVLAS, DAVIN – WADE, ALEX R. 2016: What’s in a name? Ages and names predict the valence of social interactions in a massive online game. – *Computers in Human Behavior* 55 s. 605–613.
- KORKEA-AHO, JOHANNA 2013: *Savon sonni ja vikaville. Minän representointi talous- ja hoitoalan verkkokeskustelupalstojen nimimerkeissä*. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto, suomen kieli. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ju-201306172000>.
- KOTILAINEN, LARI 2002: Moi taas, ai äm päk. Lauseet, tilanteet ja englanti suomenkielisessä chat-keskustelussa. – Ilona Herlin, Jyrki Kalliokoski, Lari Kotilainen & Tiina Onikki-Rantajääskö (toim.), *Äidinkielen merkitykset* s. 191–209. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- KYTÖLÄ, SAMU 2013: *Multilingual language use and metapragmatic reflexivity in Finnish internet football forums. A study in the sociolinguistics of globalization*. Jyväskylä studies in humanities 200. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-5132-0>.
- 2014: Polylingual language use, framing and entextualization in digital discourse. Pseudonyms and ‘Signatures’ on two Finnish online football forums. – Jukka Tyrkkö & Sirpa Leppänen (toim.), *Texts and discourses of new media*. Studies in Variation, Contacts and Change in English 15. Helsinki: VARIENG. <http://www.helsinki.fi/varieng/series/volumes/15/kytola/> (6.10.2016).
- LAAKSONEN, SALLA-MAARIA – MATIKAINEN, JANNE – TIKKA, MINTTU (toim.) 2013: *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät*. Tampere: Vastapaino.
- LEINO, ANTTI 2007: *On toponymic constructions. As an alternative to naming patterns in*

- describing Finnish lake names*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- LEPPÄNEN, SIRPA 2008: Kouluikäisten fanifiktio. Populaarikulttuurin uudelleenkirjoitusta. – Sara Routarinne & Tuula Uusi-Hallila (toim.), *Nuoret kielikuvassa. Kouluikäisten kieli 2000-luvulla* s. 191–209. Tietolipas 220. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- MATSI, JAANA 2012: ”Nicki on nettinimi.” *Nettinimimerkkien muodostaminen ja käyttö*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto, suomen kieli.
- MIETTINEN, JANI – VEHKALAHTI, KIMMO 2013: Verkkokyselytutkimusten otosten valinta. – Salla-Maaria Laaksonen, Janne Matikainen & Minttu Tikka (toim.), *Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät* s. 84–104. Tampere: Vastapaino.
- SAARELMA-PAUKKALA, MINNA – HÄMÄLÄINEN, LASSE 2015: Suosituimmat etunimet vuonna 2014. – *Yliopiston nimipäiväalmanakka 2016* s. 50–51. Helsinki: Yliopiston almanakka-toimisto.
- SAJAVAARA, PAULA 1989: Vierassanat. – Jouko Vesikansa (toim.), *Nyky-suomen sanavarat* s. 64–109. Porvoo: WSOY.
- SARTJÄRVI, MAIJA 2013: Kahden etunimityypin yleistymisen ja suosionvaihtelu. – *Virittäjä* 117 s. 44–69.
- SJÖBLOM, PAULA 2006: *Toiminimen toimenkuva. Suomalaisten yritysnimien rakenne ja funktiot*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- SOTAMAA, OLLI – SUOMINEN, JAAKKO 2013: Suomalainen pelitutkimus vuosina 1998–2012 julkaistujen peliväitöskirjojen valossa. – Jaakko Suominen, Raine Koskimaa, Frans Mäyrä, Petri Saarikoski & Olli Sotamaa (toim.), *Pelitutkimuksen vuosikirja 2013* s. 109–121. Tampere: Tampereen yliopisto.
- STOMMEL, WYKE 2008: Mein Nick bin ich! Nicknames in a German forum on eating disorders. – *Journal of Computer-Mediated Communication* 13 s. 141–162.
- TIKKALA, SAARA 2004: Nickit ja nikit. Käyttäjien kutsumanimet Internetin keskustelukanavilla. Julkaisematon tutkielma Helsingin yliopiston Nimistön sosiolingvistiikkaa -kursilla. Artikkelin kirjoittajan hallussa.
- VAN LANGENDONCK, WILLY 2007: *Theory and typology of proper names*. Berliini: Mouton de Gruyter.
- VAN MIERLO, TREVOR 2014: The 1% rule in four digital health social networks. An observational study. – *Journal of Medical Internet Research* 2/2014. <http://www.jmir.org/2014/2/e33/> (6.10.2016).
- VAURAS, ILMARI 2008: Tunneikonit verkkokeskusteluissa ?-). – Sara Routarinne & Tuula Uusi-Hallila (toim.), *Nuoret kielikuvassa. Kouluikäisten kieli 2000-luvulla* s. 210–221. Tietolipas 220. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- VESIKANSA, JOUKO 1978: *Miljoona sanaa*. Porvoo: WSOY.
- VIRTANEN, LEEA 1970: *Antti pantti pakana. Kouluikäisten nykyperinne*. Porvoo: WSOY.
- YLISALO, KATI 2006: *Yksilönä virtuaaliyhteisössä. Nimimerkki identiteetin ilmaisukeinona lemmikkieläinaiheisessa virtuaaliyhteisössä*. Pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopisto, viestintätieteet.

SUMMARY

User names in Finnish online communities

A user name is the name of a personal user account registered with any given website. User names are different to personal names in the real world. Firstly, they are assigned by the user. A user name's lexical meaning is not limited by any authorities. On the other hand, each user name must be unique on the website with which it is registered. The original name, i.e. the original idea for a user name, must often be modified to make the user name unique. The main topics of this article examine the duality of freedom versus limitation in this context. How do web users name themselves? In what ways are original names modified to guarantee the user name's uniqueness?

User names are a relatively new category of name, and there have been rather few studies about them to date. The aims, topics and methods of earlier studies have been variable. Therefore, methods of analysis and data collection are discussed at length in this article. The data consists of 7 600 user names, a random sample collected from three Finnish websites. The names are analysed from the perspective of the average website user.

Most often the user name is based on the user's personal name in real life. However, many kinds of proper names, common nouns and made-up words are used as the original name. Most of the names are Finnish, but English names are also common. The original names are modified by adding numbers, special characters and single letters to them or by changing and removing some of their letters. The need for modification depends on many factors, e.g. the meaning of the name, the date of its creation, and the size of the website. Modifications usually take place at the end of a user name, which can be seen as a sign of naming models being used in the formation of user names.

Suomalaisten verkkoyhteisöjen käyttäjänimet

Käyttäjänimi on tietyn henkilön tietylle verkkosivustolle rekisteröimä henkilökohtainen nimi-ilmaus. Käyttäjänimet eroavat reaali maailman henkilönnimistä monella keskeisellä tavalla: Nimen antaa sen kantaja itse. Sen merkityssisältö on lähtökohtaisesti täysin vapaa. Toisaalta samassa verkkoyhteisössä ei saa olla kahta täysin samanlaista käyttäjänimeä, mikä varsinkin suurissa verkkoyhteisöissä rajoittaa nimenantoa. Alkuperäistä nimi-ideaa, *lähtönimeä*, joudutaankin usein muokkaamaan ennen kuin ainutlaatuinen käyttäjänimi on valmis. Artikkelin tutkimuskysymykset nousevat tästä vapauden ja rajoitusten kahtalaisuudesta: Miten käyttäjät nimeävät itsensä? Millä tavoin lähtönimiä muokataan käyttäjänimen ainutlaatuisuuden takaamiseksi?

Käyttäjänimet ovat suhteellisen uusi nimikategoria, jota on tutkittu melko vähän. Aiempien tutkimusten tavoitteet, kysymyksenasettelut ja metodit ovat olleet hyvin vaihtelevia. Artikkelissa keskustellaan esimerkiksi aineiston keräämiseen ja analyysinäkökulman valintaan liittyvistä kysymyksistä. Tutkimuksen aineistona on 7 600 käyttäjänimeä, jotka on kerätty satunnaisotannalla kolmelta suomenkieliseltä verkkosivustolta. Niitä analysoidaan kieliyhteisön näkökulmasta eli arvioidaan, millä tavoin keski-vertokoyhteisön jäsen tulkitsee ne.

Yleisin käyttäjänimen nimenantoperuste on henkilön oma reaali maailman nimi. Nimiaineksina käytetään kuitenkin monipuolisesti myös muita propreja ja appellatiiveja sekä itse luotuja tekosanoja. Nimiainekset ovat useimmin suomenkielisiä, mutta myös englanninkieliset nimet ovat yleisiä. Lähtönimiä muokataan lisäämällä niihin numeroita, erikoismerkkejä tai yksittäisiä kirjaimia taikka vaihtamalla tai poistamalla lähtönimen kirjaimia. Muokkauselementtien käytön tarpeeseen vaikuttavat suuresti erilaiset taustamuuttujat, kuten nimen merkityssisältö, verkkoyhteisön koko ja nimen luomisajankohta. Muokkaukset kohdistuvat hyvin usein käyttäjänimen loppuosaan, mitä voidaan pitää merkinä nimimallien vaikutuksesta nimenantoon.

Kirjoittajan yhteystiedot (address):
etunimi.sukunimi@helsinki.fi